

Η ΙΕΡΑΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις : Ἰωάννου Γενναδίου 14 – 115 21, Ἀθήναι
Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210, e-mail: ecclesia.protocol@gmail.com

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΙ' ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Πρωτ. 4709
Αριθ.
Διεκπ. 2172

Ἀθήνα, 29 Σεπτεμβρίου 2025

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός
τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν
τίς Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
τό Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
τὴν Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
τίς Ἱερές Συνοδικές Μονές καί
τίς Ὑπηρεσίες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

**Θέμα: «Καθεστῶς ἰδρύσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητων ὀρθοδόξων
Ναῶν ἐντός τῆς περιοχῆς δικαιοδοσίας τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὸν ν. 5224/2025»**

Κατόπιν θέσεως ἐν ἰσχύι, στίς 5.8.2025, τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ ν. 5224/2025 (ΦΕΚ Α' 14/5.8.2025) μέ τίτλο «*Ιδιωτικοὶ χώροι λατρείας τῆς κατ' ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος Ανατολικῆς Ορθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ*», διὰ τοῦ παρόντος Ἐγκυκλίου Σημειώματος παρέχεται ἐπικαιρὴ ἐνημέρωση περὶ τοῦ καθεστῶτος ἰδρύσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητων ὀρθοδόξων Ναῶν, τό ὅποιο ἀφορᾷ καί τοὺς προϋφισταμένους ιδιωτικούς Ναοὺς.

Εἰσαγωγικῶς σημειώνεται πὺς ἐν ὧσιν πλέον τῆς κατὰ τὸν ν. 5224/2025 προβλέψεως σέ κάθε Ἱερά Μητρόπολη «Μητρώου ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» καί καταγραφῆς σέ αὐτό τῶν ιδιόκτητων καί νομίμως ἀδειοδοτημένων ἢ ἀδειοδοτούμενων Ναῶν, τό παρὸν Ἐγκύκλιο Σημείωμα ἀπαντᾷ στὰ ἀνακύπτοντα ἐρωτήματα πότε ἕνας ὑφιστάμενος ὀρθόδοξος Ναός ἀναγνωρίζεται ὡς ιδιόκτητος καί, περαιτέρω, πότε ἕνας ιδιόκτητος Ναός θεωρεῖται ὡς νομίμως ἰδρυθεὶς (ἀδειοδοτημένος). Ὁ νόμος 5224/2025 ἐπαναλαμβάνοντας ἀρχές τῆς προῖσχύουσας νομοθεσίας, τῆς ΕΣΔΑ, τοῦ Συντάγματος καί τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἐπιβεβαιώνει ὅτι οἱ προϋπάρχοντες ιδιόκτητοι Ναοὶ νομίμως ὑφίστανται, ἐφ' ὅσον ἀνεγέρθηκαν μετὰ ἀπό

ἄδεια τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη. Ἐάν ὁ ιδιόκτητος Ναός ἀνεγέρθηκε ἄνευ ἄδειας Μητροπολίτη δέν ὑφίσταται νομίμως, ἐκτός ἐάν ὁ ἐπιχώριος Μητροπολίτης κρίνει (κατά τήν ἀνέλεγκτη πνευματική του κρίση) ὅτι εἶναι σκόπιμο νά ἀδειοδοτήσῃ τήν λειτουργία του ἐκ τῶν ὑστέρων, ἥτοι μέσῳ τῆς καταχωρίσεως τοῦ μή ἀδειοδοτημένου ιδιόκτητου Ναοῦ στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν», στό ὁποῖο καταγράφονται καί οἱ ὑφιστάμενοι ἤδη ἀδειοδοτημένοι ιδιόκτητοι Ναοί καί οἱ ἀνεγερθησόμενοι Ναοί.

I. Πεδίο ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ ν. 5224/2025

Πρέπει νά διευκρινισθεῖ ὅτι τό ἄρθρο 31, παρὰ τόν τίτλο του («ιδιωτικοί» χώροι λατρείας), διέπει ὅχι μόνο τοὺς Ναούς κυριότητος φυσικῶν προσώπων.

Τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025 ρυθμίζει τήν ἵδρυση καί λειτουργία χώρων λατρείας «που ἀνήκουν κατά κυριότητα σε φυσικά πρόσωπα ἢ σε μη ἐκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα» κάθε εἵδους, ἐπομένως εἴτε εἶναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικοῦ εἴτε δημοσίου δικαίου (στά ὁποῖα περιλαμβάνονται καί τό Δημόσιο, τά Ν.Π.Δ.Δ. καί οἱ Ο.Τ.Α.).

Ὡς ιδιόκτητοι Ναοί νοοῦνται ὅσοι ἀνήκουν κατά κυριότητα:

1) σέ φυσικά πρόσωπα,

2) σέ νομικά πρόσωπα ιδιωτικοῦ δικαίου ὅπως ἐνδεικτικῶς σέ 2α) ἱδρύματα, κοινωφελῆ καί μή κοινωφελῆ, 2β) σέ σωματεῖα ὑπό ὁποιαδήποτε ὀνομασία καί καταστατικό σκοπό, π.χ. πολιτιστικούς, φιλανθρωπικούς, θρησκευτικούς συλλόγους, ἱεραποστολικές ἀδελφότητες, χριστιανικά σωματεῖα, ιδιωτικά σχολεῖα κ.λπ., 2γ) σέ ἀστικές μή κερδοσκοπικές ἐταιρεῖες,

3) σέ νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου καί ΟΤΑ π.χ. στό Ἑλληνικό Δημόσιο (π.χ. σέ Ὑπουργεῖα ὅπως Ναοί στρατιωτικῶν μονάδων τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Ἀμυνας, Ναοί σωφρονιστικῶν καταστημάτων τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης, Ναοί σχολικῶν μονάδων Ὑπουργείου Παιδείας), σέ Δήμους, σέ Πανεπιστήμια (Ν.Π.Δ.Δ.), σέ Νοσοκομεῖα (Ν.Π.Δ.Δ.).

Ἐξαιροῦνται ἀπό τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025 οἱ ιδιόκτητοι Ναοί τῶν Δήμων ἐντός κοιμητηρίων, καθὼς πλέον ἡ διοίκηση καί διαχείρισή τους ἔχει παραχωρηθεῖ μέ εἰδική διάταξη (ἄρθρο 56 ν. 4735/2020, ΦΕΚ Α' 197/12.10.2020) στίς Ἱερές Μητροπόλεις ἢ Ἐνορίες (ἀναλόγως τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη).

Ἐπίσης κατά τήν παρ. 7 τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025 ἐφαρμόζεται καί στοὺς ὑφιστάμενους κατά τήν ἔναρξη ἰσχύος τοῦ νόμου 5224/2025 ιδιόκτητους Ναούς τῆς κατ' ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, κυριότητος φυσικῶν

προσώπων καί μή ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων («7. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται και για τους υφιστάμενους κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου χώρους λατρείας της κατ' άρθρο 3 του Συντάγματος Ανατολικῆς Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού, κυριότητας φυσικῶν προσώπων και μη ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων»).

Κάθε χριστιανός ὁρθόδοξος ἰδιοκτήτης, ἀσχέτως ἐθνικότητας, καταγωγῆς ἢ ἐάν βαπτίσθηκε σέ Πατριαρχεῖο, Μητρόπολη ἢ Αὐτοκέφαλη Ἐκκλησία ἄλλου ὁρθοδόξου κλίματος, ἐφ' ὅσον ἔχει ἀνεγείρει ἢ σκοπεύει νά ἀνεγείρει ἰδιόκτητο Ναό ἐντός τοῦ ἐδάφους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀφιερωμένο στήν λατρεία τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὑπόκειται στήν ὑποχρέωση ἐκδόσεως ἀδειας ἰδρύσεως – λειτουργίας τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἄλλωστε προβλεπόταν δυνάμει προγενέστερων διατάξεων κρατικῶν νόμων καί ἐκκλησιαστικῶν Κανονισμῶν, ἀλλά καί ἰσχύει βάσει τῶν Ἱερῶν Κανόνων (ὅρ. κατωτέρω). Ὑπενθυμίζεται ἐξ ἄλλου ὅτι κατὰ τό ἄρθρο 1 παρ. 3 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ν. 590/1977, ΦΕΚ Α' 146): «3. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει τὰς Μητροπόλεις τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ... καί ἔχει ὡς μέλη πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ περιοχῇ αὐτῶν Ὁρθοδόξους Χριστιανούς.», ἐπομένως κάθε ὁρθόδοξος χριστιανός πού κατοικεῖ ἐντός τοῦ ἐδάφους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι, ὡς ἐκ τοῦ τόπου κατοικίας του, αὐτοδικαίως καί μέλος τοῦ ποιμνίου τῆς τοπικῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως πού ἔχει ὡς πνευματικῶς καί διοικητικῶς προεστῶτα τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη.

II. Ἰδιοκτησιακό καθεστῶς τῶν ἰδιόκτητων Ναῶν - Προϋποθέσεις ἀναγνώρισεως κυριότητος σέ ἰδιῶτες

Οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ ν. 5224/2025 ἀφοροῦν τίς προϋποθέσεις νόμιμης ἰδρύσεως καί λειτουργίας ἰδιόκτητων ὁρθοδόξων Ναῶν καί ἀφοροῦν καί τοὺς ὑφιστάμενους ἰδιόκτητους Ναούς. Δέον νά ἀποσαφηνισθεῖ ὅτι οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 31 τοῦ ν. 5224/2025 δέν ἀπαντοῦν στό ἐρώτημα πότε ὑφίσταται δικαίωμα κυριότητος φυσικοῦ προσώπου ἢ μή ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου ἐπὶ ὁρθοδόξου Ἱεροῦ Ναοῦ, ἥτοι ποιοὶ ὁρθόδοξοι Ναοὶ θεωροῦνται ἰδιόκτητοι. Πρόκειται γιὰ ζήτημα ἐμπραγμάτου δικαίου, τό ὅποιο ὡς ἰδιοκτησιακῆς φύσεως θέμα δέν ρυθμίζεται ἀπό τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025, καί ἐπ' αὐτοῦ ἰσχύουν νομοθετικές διατάξεις ἤδη ἀπό τόν 19ο αἰῶνα πού ἔχουν ἐρμηνευθεῖ ἀπό τήν νομολογία τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων.

Περιληπτικῶς παρατίθενται οἱ κατωτέρω κανόνες μέ βάση τίς διατάξεις τῆς νομοθεσίας καί τίς παραδοχές τῆς νομολογίας γιά τό δικαίωμα κυριότητος φυσικῶν προσώπων καί μή ἐκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων ἐπί ιδιοκτητοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ:

II.A. Τίτλος ιδιοκτησίας

A) Ἀπαγόρευση χρησικτησίας: Κτήση κυριότητος ἀπό ιδιώτη ἢ μή ἐκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο ἐπί Ἱεροῦ Ναοῦ δέν μπορεῖ νά θεμελιωθεῖ σέ τακτική ἢ ἔκτακτη χρησικτησία. Οἱ Ναοί εἶναι πράγματα ἐκτός συναλλαγῆς ὡς πράγματα μέ προορισμό τήν ἐκπλήρωση θρησκευτικοῦ σκοποῦ (ἄρθρο 966 Ἀστικοῦ Κώδικα, ΑΚ)¹ καί ὡς ἐκτός συναλλαγῆς πράγματα εἶναι ἀνεπίδεκτα τακτικῆς ἢ ἔκτακτης χρησικτησίας (ἄρθρο 1054 ΑΚ). Ἡ ἀπαγόρευση ἀφορᾷ τόσο τό οἰκοδόμημα τοῦ Ναοῦ, ὅσο καί τό ἀκίνητο ἐπί τοῦ ὁποίου ἔχει κτισθεῖ ὁ Ναός, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά γίνει διαχωρισμός τους². Ἐπίσης κατά τό πρό τοῦ ΑΚ ἰσχύσαν βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο οἱ Ναοί ἐξαιροῦνταν τῆς χρησικτησίας ὡς πράγματα ἐκτός συναλλαγῆς³, ἐνῶ στό Ὀθωμανικό δίκαιο δέν προβλεπόταν ὁ θεσμός τῆς χρησικτησίας.

B) Ναοί – ἀρχαῖα μνημεῖα (1830): Οἱ παλαιοί ὀρθόδοξοι Ἱεροί Ναοί χρονολογούμενοι ἕως καί τό 1830 θεωροῦνται ἀρχαῖα ἀκίνητα μνημεῖα θρησκευτικοῦ χαρακτήρα κατά τήν ἀρχαιολογική νομοθεσία (ἄρθρο 2 περ. βα ν. 4858/2021) καί οἱ Ἱερές Μητροπόλεις, Ἐνορίες κ.λπ. διατηροῦν τά δικαιώματα κυριότητάς τους ἐπί τῶν ἐν λόγῳ Ναῶν – μνημείων (ἄρθρο 73 παρ. 1 ν. 4858/2021: «1. Τα υπάρχοντα την 28η.6.2002 δικαιώματα κυριότητος των εκκλησιαστικῶν νομικῶν προσώπων της Εκκλησίας της Ελλάδας, ..., σε ἀρχαῖα μνημεῖα θρησκευτικοῦ χαρακτήρα, ἀκόμη καί ἀν χρονολογούνται μέχρι καί το 1453, διατηροῦνται.» καί ὅμοιο ἄρθρο 73 παρ. 1 ν. 3028/2002 μέ ἔναρξη ἰσχύος ἀπό 28.6.2002). Συνεπῶς γιά ὀρθόδοξο Ναό χρονολογούμενο ἕως καί τό 1830 ὑφίσταται ex lege τεκμήριο ἀναγνωρίσεως κυριότητος ὑπέρ τοῦ οἰκείου ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου, πού μπορεῖ νά ἀνατραπεῖ μόνο μέ τίτλους ιδιοκτησίας ὑπέρ ιδιωτῶν ἀπό τόν χρόνο ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ.

Γ) Τίτλος ιδιοκτησίας

Ἀπό τίς 3.9.1834 ἡ νομοθεσία ἀπαιτεῖ (ὅρ. κατωτέρω) νά ὑπάρχει σειρά γραπτῶν τίτλων κυριότητος ἀπό τήν ἐποχή ἀνεγέρσεως

¹ Ἐφετείου Ἀθηνῶν 3647/1980, σέ www.valsamon.com

² Ἀρείου Πάγου 983/2017 σέ www.valsamon.com, Ἐφ. Πειραιῶς 608/2021 σέ www.valsamon.com, Ἐφ. Δυτικῆς Στ. Ἑλλάδος 156/2014, Nomos, Ἀρμ. 2015, 220.

³ Κατά τό βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο ἀναγνωρίζονταν ἡ ἀκυρότητα κάθε δικαιοπραξίας σχετικῆς μέ Ἱερούς Ναοῦς (Νεαρές 57 κεφ. 2, 80 κεφ. 5, 33 κεφ. 1 καί Βασιλικά 43.1) καί τό ἀνεπίδεκτο τῆς χρησικτησίας τους (Νεαρές 111 κεφ. 1 = Βασιλικά 5.2.14 (16) καί 131 κεφ. 6 = Βασιλικά 5.3.7, ὅρ. σχετ. Τριμ. Ἐφ. Ἀθ. 421/2018, Ἀρμ. 2018/224, Ἐφ. Λαρ. 845/2003, Δνη 2004/917).

του Ναού ἐπ' ὀνόματι τοῦ φερόμενου ἰδιοκτήτη (καί τῶν δικαιοπαρόχων του, ἂν ἀνεγέρθηκε ἀπό δικαιοπάροχο ὁ Ναός). Εἰδικότερα:

α) Γιά Ναούς ὑφιστάμενους στίς 3.9.1834 ἀπαιτοῦνται κατ' ἀρχάς τίτλοι ἰδιοκτησίας («χαρτῶα δικαιώματα») ὑπέρ ἰδιώτη ἀπό τῆς ἀνεγέρσεως καί ἐπιπλέον νά μήν ἔχει τεθεῖ ὁ Ναός σέ δημόσια λατρεία κατὰ τό βασιλικό διάταγμα τῆς 26^{ης}.4/8^{ης}.5.1834 «Περί ἰδιοκτητῶν μοναστηρίων καί ἐκκλησιῶν» (ΦΕΚ 50/22.8-3.9.1834) πού ὅρισε ὅτι: «Ὅλα τὰ ἰδιωτικά μοναστήρια καί οἱ ναοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει τις ἀποδεδειγμένα δικαιώματα ἰδιοκτησίας, μένουν εἰς αὐτόν ἀνενοχλήτως» (ἄρθρο 1 παρ. 1) καί: «Ὅσα τοιαῦτα μοναστήρια ἢ ἐκκλησίαι ἀφωσιώθησαν ἅπαξ εἰς δημοσίαν χρῆσιν ἢ καί κατέστησαν ἐνοριακά ἢ ἔπαυσαν ὅπωςδήποτε νά διοικῶνται καί διαχειρίζονται ἀμέσως παρά τῶν ἐχόντων ἐπ' αὐτοῖς ἀξιώσεις ἰδιοκτησίας θέλουν λογίζεσθαι καί εἰς τό ἐξῆς δημόσια καί συμπεριλαμβάνεσθαι εἰς τό περί μοναστηρίων τοῦ Βασιλείου μέτρον. Ὅλοι δέ αἱ περί αὐτῶν περαιτέρω ἀξιώσεις εἶναι ἀπαράδεκτοι.» (ἄρθρο 3). Ἡ ἐρμηνευτική Ἐγκύκλιος τῆς 1ης.9.1834 τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν ἀπαιτοῦσε: αα) νά παρυσιασθοῦν τότε τίτλοι ἰδιοκτησίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς ἀρχῆς ἢ εἰδάλλως ὁμόφωνη μαρτυρία τῶν τότε κατοίκων κοινότητος μέ ἐπικύρωση δημοτικῆς ἀρχῆς ἢ εἰδάλλως ἔνορκη βεβαίωση ἐνώπιον Ἀρχιερέως δέκα (10) εὐνόληπτων πολιτῶν, αβ) ὁ Ναός νά ἔχει ἀνεγερθεῖ ἢ ἀνακαινισθεῖ ἐκ θεμελίων μέ δαπάνες τοῦ ἰδιοκτήτη ἢ τῶν προπατόρων του χωρίς οἰκονομική βοήθεια ἄλλων χριστιανῶν, αγ) ὁ ἰδιοκτήτης καί οἱ πρόγονοί του νά διοικοῦσαν ἀδιακόπως τόν Ναό, δδ) νά μήν εἶχε τεθεῖ ποτέ σέ δημόσια χρῆση ὁ Ναός.

β) Ἐπίσης κατὰ τό ἄρθρο 1 ἐδάφ. δεύτερο τοῦ νόμου ρΓΦΖ' (3596)/1910 (ΦΕΚ Α' 93/9.3.1910), πού ὑπήγαγε στοὺς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς ὅλα τὰ παρεκκλήσια καί ἐξωκκλήσια «πλὴν τῶν δυνάμει τίτλων ἰδιοκτητῶν ναῶν» ἀπαιτοῦνται τίτλοι ἰδιοκτησίας ὑπέρ ἰδιώτη ἀπό τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ.

γ) Κατὰ τό ἄρθρο 1 τοῦ ν. 5148/1931 (ΦΕΚ Α' 234/27.7.1931) ἐπίσης ἀπαιτοῦνται τίτλοι ἰδιοκτησίας γιά ἰδιόκτητο Ναό («δ) Ναοὺς ... ἢ ἰδιοκτήτους δυνάμει τίτλων.»).

δ) Ἐπίσης κατὰ τό ἄρθρο 1 περ. 2 τοῦ ἀν. νόμου 2200/1940 (ΦΕΚ Α' 42/1.2.1940), πού συμπεριέλαβε στίς κατηγορίες Ἱερῶν Ναῶν τοὺς: «Συναδελφικοὺς ἢ Κτητορικοὺς ἢ ἰδιοκτήτους, δυνάμει τίτλων», ἀπαιτοῦνται τίτλοι ἰδιοκτησίας ὑπέρ ἰδιώτη ἀπό τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ χωρίς καμία ἐξαίρεση.

Ἐκτοτε (1.2.1940) δέν ἔχει μεταβληθεῖ ὁ ἀνωτέρω κανόνας καί ἀπαιτοῦνται τίτλοι ἰδιοκτησίας γιά ἰδιόκτητο Ναό ὑπέρ ἰδιώτη ἀπό τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ (1 παρ. 2 ἀν. νόμου 2200/1940). Οἱ ἀνωτέ-

ρω ρυθμίσεις δέν μεταβλήθηκαν ούτε μετά την έναρξη ισχύος των άρθρων 1, 6 του Κανονισμού της Έκκλησίας της Ελλάδος 2/1969 (ΦΕΚ Α' 193/19.9.1970), 1 και 13 του Κανονισμού της Έκκλησίας της Ελλάδος 8/1979 (ΦΕΚ Α' 1/5.1.1980).

Δ) Κτι(η)τορικοί - συναδελφικοί Ναοί: Για την κατηγορία των κτι(η)τορικῶν καὶ συναδελφικῶν Ναῶν εἶναι σαφές ὅτι οὐδέποτε ἀπετέλεσαν ιδιόκτητους Ναούς. Αὐτές οἱ κατηγορίες Ναῶν ἔχουν καταργηθεῖ ἀπὸ τὴν έναρξη ισχύος τοῦ Κανονισμού τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 2/1969 (ΦΕΚ Α' 193/19.9.1970), ὁ ὁποῖος δέν ἐπανέλαβε τίς ἐν λόγῳ κατηγορίες Ναῶν καὶ ἔχει πλέον διευκρινισθεῖ ἀπὸ τὴν νομολογία ὅτι ἔχει παύσει τὸ ἐν λόγῳ καθεστῶς λειτουργίας⁴.

II.B. Μὴ θέση σέ δημόσια λατρεία:

Ἡ θέση σέ δημόσια λατρεία ιδιόκτητου Ναοῦ ἀποδεικνύει τὴν βούληση τοῦ ιδιοκτήτη γιὰ τὴν παραχώρηση τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ στὴν κυριότητα τῆς τοπικῆς Ἑνορίας ὡς Ἑνοριακοῦ ἢ ὡς παρεκκλησίου ἢ ἐξωκκλησίου Ἑνορίας καὶ ἀποκλείει τὴν διατήρηση τῆς κυριότητος τοῦ ιδιώτη ἐπὶ τοῦ Ναοῦ (γιὰ τὴν ἔννοια τῆς δημόσιας λατρείας, ὁρ. Κεφ. XI, π.χ. σέ περίπτωση τελέσεως Μυστηρίων ἢ Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν ὑπὲρ τρίτων προσώπων πέραν τῆς οἰκογένειας τοῦ ιδιοκτήτη, διορισμοῦ ἢ τακτικῆς ὑπηρεσίας ἐφημερίου κληρικοῦ στὸν Ναό, λειτουργίας κοιμητηρίου τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς δίπλα στὸν Ναό μὲ τὸ δεδομένο ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρεπόταν ἡ ἐφημερειακὴ ὑπηρεσία κληρικοῦ σέ ιδιόκτητο Ναό ἢ ἡ ἐξυπηρέτηση κοιμητηρίου οἰκισμοῦ ἀπὸ ιδιόκτητο Ναό, δωρεές - ἀφιερώσεις ἐκ μέρους τρίτων προσώπων πρὸς τὸν Ναό ἱερῶν καὶ ἀγίων πραγμάτων πού ἐξυπηρετοῦν τὴν λατρεία ὅπως ἀμφίων, εἰκόνων, βιβλίων κ.λπ.).

Στὴν ἀνωτέρω περίπτωση ἀπαγορεύεται ἡ καταχώριση τοῦ Ναοῦ ὡς ἀδειοδοτημένου στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν», διότι ἔχει τεθεῖ στὴν κοινὴ χρῆση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἔχει παύσει νὰ εἶναι ιδιόκτητος καὶ σέ κάθε περίπτωση λειτουργεῖ κατὰ παράβαση τῆς τυχόν ὑπάρχουσας ἀδειας καὶ ὅπωςδήποτε τῆς κείμενης νομοθεσίας καὶ ἐπιβάλλεται ἡ ἀνάκληση τυχόν ὑπάρχου-

⁴. Ἀρξίου Πάγου 475/2016 (σέ www.valsamon.com): «Το ἐπὶ των ναῶν κτητορικὸ δικαίωμα δὲν εἶναι δικαίωμα ιδιοκτησίας ὑπὸ τὴν εἰς τὸν ΑΚ ἔννοια καὶ συνεπῶς ὁ διαθέσας τὸ πρὸς ἀνέγερση τοῦ κτητορικοῦ ναοῦ οικόπεδο καὶ ἀνεγείρας τοῦτο κτήτορας, δὲν διατηρεῖ ἐπὶ τοῦ ακινήτου τοῦ ἢ τοῦ ναοῦ τέτοιο δικαίωμα, γι' αὐτὸ καὶ δὲν καθίσταται τοῦτο ἀντικείμενο κληρονομικῆς διαδοχῆς σὲ περίπτωση θανάτου τοῦ κτήτορος κατὰ τὶς διατάξεις τοῦ ΑΚ ὡς ἐκφυγὸν τῆς περιουσίας τοῦ κληρονομιζομένου κατὰ τὸ χρόνον θανάτου τοῦ ὡς προκριθέν στὴν ἐξυπηρέτηση θρησκευτικοῦ σκοποῦ», ΣτΕ 1072/2023 σκ. 14 (σέ www.valsamon.com): «14. Επειδὴ, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω νομοθετήματα, με τὸν Κανονισμό 2/1969 ἡ κατηγορία των συναδελφικῶν ναῶν των Ἰονίων Νήσων καταργήθηκε, διότι δὲν μνημονεύεται οὔτε στὴν ἐξαντλητικὴ ἀπαρίθμηση των Ἱερῶν Ναῶν τοῦ ἀρθροῦ 1, οὔτε σὲ ἄλλῃ διάταξη, ἡ δὲ διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 62 αὐτοῦ (καθὼς καὶ ἡ σχεδὸν ταυτόσημη διάταξη τοῦ ἀρθροῦ 18 τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979) ἔχει τὴν ἔννοια, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς καταργηθέντες συναδελφικοὺς ναοὺς, ὅτι μπορεῖ με αποφάσεις τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου νὰ ρυθμίζονται ζητήματα μετὰβασης στο νέο καθεστῶς, ὅχι ὁμῶς ὅτι μπορεῖ με τὶς αποφάσεις αὐτές νὰ ἐπιτρέπεται ἡ λειτουργία ναοῦ ὡς συναδελφικοῦ»

σας άδειας ιδρύσεως-λειτουργίας του, πέραν τών λοιπών έννόμων συνεπειών.

Ειδικώς σέ περίπτωση θέσεως σέ δημόσια λατρεία μετά τόν άν. νόμο 2200/1940 (ισχύς από 1.2.1940) ή μετά τόν Κανονισμό 8/1979 (ισχύς από 5.1.1980) καί μέ διατήρηση τής κατοχής του Ναού μόνον από τόν ιδιοκτήτη:

α) τό άρθρο 6 παρ. 1 του άν. νόμου 2200/1940 προέβλεψε τήν σφράγιση ή απαλλοτρίωση του ιδιόκτητου Ναού,

β) τό άρθρο 13 παρ. 5 Κανονισμού 8/1979 προέβλεψε τήν υπαγωγή τής διαχειρίσεως του στόν πλησιέστερο Ένοριακό Ναό, εάν ό ιδιόκτητος Ναός ανήκει ειδικώς στήν κυριότητα μή εκκλησιαστικού νομικού προσώπου (ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου).

Έπίσης στίς άνωτέρω περιπτώσεις (α, β) αποκλείεται ή καταχώριση του Ναού ως άδειοδοτημένου στό «Μητρώο άδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναών» (ακόμα καί εάν είχε χορηγηθεί άδεια Μητροπολίτη πρό τής ανεγέρσεώς του), διότι ό Ναός λειτουργεί ως Ένοριακός ή ως παρεκκλήσιο ή έξωκλήσιο Ένορίας καί όχι γιά τίς ανάγκες του ιδιοκτήτη, έξυπηρετεί τίς λατρευτικές ανάγκες τών κατοίκων τής περιοχής του κατά παράβαση τής τυχόν υπάρχουσας άδειας καί όπωσδήποτε τής κείμενης νομοθεσίας (άν. 2200/1940, 13 Κανονισμού 8/1979) καί επιβάλλεται ή ανάκληση τής τυχόν υπάρχουσας άδειας ιδρύσεως-λειτουργίας του, πέραν τών λοιπών έννόμων συνεπειών.

Έπίσης ανεξαρτήτως του χρόνου θέσεως σέ δημόσια λατρεία ειδικώς ή συμπερίληψη Ναού σέ διαπιστωτική πράξη Ένοριών του άρθρου 25 παρ. 1 του ν. 4301/2014, πού ερείδεται στό γεγονός ό τι μέ τήν συναίνεση του ιδιοκτήτη ό ιδιόκτητος Ναός λειτουργεί ως Ένοριακός Ναός ήδη πρό τής 31^{ης}.5.1977, αποκλείει τήν αναγνώριση του Ναού ως ιδιόκτητου καί τήν καταχώρισή του στό «Μητρώο άδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναών».

Συμπερασματικώς:

α) Ναοί χρονολογούμενοι έως καί τό έτος 1830 τεκμαίρονται ως ανήκοντες στήν τοπική Ένορία, εκτός εάν ύφίστανται τίτλοι ιδιοκτησίας από τόν χρόνο ανεγέρσεώς τους,

β) από τό 1834 καί μετά ή κείμενη νομοθεσία απαιτεί σταθερά τήν ύπαρξη σειράς τίτλων ιδιοκτησίας γιά τον ιδιοκτήτη καί τούς δικαιοπαρόχους του. Η απόδειξη τής από πολλών έτών άσκήσεως επιμέλειας καί διαχειρίσεως Έροϋ Ναού από ιδιώτες δέν επαρκεί καί δέν καθιστά τούς ιδιώτες κυρίους του Ναού, αλλά θά πρέπει οί φερόμενοι ιδιοκτήτες νά διαθέτουν διαδοχικούς τίτλους κυριότητας του σχετικού ακινήτου επ' όνόματι τών ιδίων καί τών δικαιοπαρόχων τους (όχι χρησικτησία), όπως επίσης πρέπει νά αποδείξουν ότι

ἀνήγειραν τόν Ναό μέ δικές τους δαπάνες καί ὄχι μέ τήν συνδρομή τρίτων προσώπων,

γ) οἱ τίτλοι ιδιοκτησίας τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ θά πρέπει νά ἀνάγονται διαδοχικῶς ἕως τόν χρόνο ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ, ἐπομένως σημαντική εἶναι ἡ γνώση τῆς χρονολογίας ἢ περιόδου ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ,

δ) δέν ἀναγνωρίζονται ὡς ιδιόκτητοι οἱ Ναοί πού, μολονότι ἀνεγέρθηκαν ἐπὶ ἀκινήτου κυριότητος ιδιώτη ἀποδεικνυόμενης δυνάμει τίτλων ἀπό τόν χρόνο ἀνεγέρσεως καί δικές του δαπάνες, τέθηκαν σέ δημόσια λατρεία ἢ ὅποτεδήποτε πρὶν τόν ἀ.ν. 2200/1940 (1.2.1940) ἢ μετὰ τόν ἀ.ν. 2200/1940 μέ παράδοση τῆς κατοχῆς ἢ συγκατοχῆς στήν Ἑνορία ἢ μέλη τῆς Ἑνορίας, διότι δέν ἐξυπηρετοῦσαν ἀποκλειστικῶς τίς ἀνάγκες τοῦ ιδιοκτήτη καί τέθηκαν στήν κοινή χρήση τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας μέ τήν συγκατάθεση τοῦ κυρίου τους γιά τίς λατρευτικές ἀνάγκες τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς του Ναοῦ.

III. Κανονικότητα καί νομιμότητα ιδρύσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητων Ναῶν πρὸ τοῦ ν. 5224/2025

Ἦδη κατὰ τοὺς Ἱερούς Κανόνες τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἡ ἵδρυση χώρου λατρείας τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἐλεύθερη, ἀλλὰ ἀπαγορεύεται ἡ ἀνέγερση Ναοῦ χωρὶς τήν προηγούμενη ἄδεια τοῦ πνευματικοῦ προεστώτος τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, δηλαδή τοῦ τοπικοῦ Ἐπισκόπου (κανόνας δ' τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «...μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μηδέ συνιστᾶν μοναστήριον, ἢ εὐκτήριον οἶκον, παρά γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου»). Κατὰ τοὺς Ἱερούς Κανόνες πάντοτε ἀπαιτεῖτο ἄδεια ἐπιχωρίου Ἐπισκόπου γιά τήν ἀνέγερση ἀπό ὅποιονδήποτε ὀρθόδοξου Ναοῦ.

Περαιτέρω γιά ιδιόκτητους Ναούς ἡ νομοθεσία ἤδη ἀπό τίς 21.10.1929 ἀπαιτεῖ τήν ἄδεια τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη ἢ/καί τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων. Εἰδικότερα κατὰ τήν πολιτειακή νομοθεσία καί τοὺς Κανονισμούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (οἱ κατωτέρω διατάξεις ἀφοροῦν κάθε Ναό ἐπομένως καί ιδιόκτητους Ναούς ἢ μόνο ιδιόκτητους Ναούς):

α) Ἀπό τίς 21.10.1929 ἀπαιτεῖτο ἄδεια τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων γιά τήν ἀνέγερση Ναοῦ οἰουδήποτε δόγματος κατὰ τό ἄρθρο 10 τοῦ 14.9.1929 ν.δ. (ΦΕΚ Α' 381/21.10.1929).

β) Ἀπό τίς 28.4.1930 ἀπαιτεῖτο ἄδεια τοῦ Ὑπουργοῦ Ἑθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων γιά τήν ἀνέγερση ναοῦ οἰουδήποτε δόγματος κατὰ τό ἄρθρο πρῶτο τοῦ ν. 4567/1930 (ΦΕΚ Α' 125/ 28.4.1930) πού κύρωσε τό ἄρθρο 10 τοῦ ὡς ἄνω ἀπό 14.9.1929 ν.δ.

γ) Από τις 3.9.1938 απαιτείτο άδεια Μητροπολίτη καί του Υπουργού Έθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων για την ανέγερση καί για την λειτουργία Ναού οίουδήποτε δόγματος κατά τό άρθρο 1 του άν. νόμου 1363/1938 («Περί κατοχυρώσεως διατάξεων των άρθρ.1 καί 2 του έν ισχύι Συντάγματος» ΦΕΚ Α' 305/3.9.1938).

δ) Από τις 10.9.1939 απαιτείτο άδεια Μητροπολίτη καί έγκριση του Υπουργού Έθν. Παιδείας καί Θρησκευμάτων για την ανέγερση Ναού οίουδήποτε δόγματος κατά τό άρθρο 42 παρ. 1 του άν. νόμου 1369/1939 (ΦΕΚ Α' 317/10.9.1939).

ε) Από την 1^η.2.1940 απαιτείται άδεια Μητροπολίτη καί έγκριση του Υπουργού Έθνικης Παιδείας καί Θρησκευμάτων για την ανέγερση Ναού κάθε δόγματος κατά τό άρθρο 24 παρ. 1 του άν. νόμου 2200/ 1940 (ΦΕΚ Α' 42/1.2.1940), ή δέ άρμοδιότητα έγκρίσεως «άδειων παντός ναού όρθόδοξου δόγματος» του Υπουργού περιήλθε στους Νομάρχες μέ τό άρθρο 1 παρ. Ι. περ. 1) του β.δ. της 23^{ης}.11.1956 (ΦΕΚ Α' 286/23.11.1956) ως προς όλη την χώρα, πλήν περιοχής τέως διοικήσεως Πρωτευούσης νομού Αττικής (άρθρο 2 του έν λόγω β.δ.). Μετά τον Κανονισμό της Έκκλησίας της Ελλάδος ύπ' αριθ. 2/1969 (ισχύς από 19.9.1970) ή άρμοδιότητα κρατικής άδειας διατηρήθηκε μόνον ως προς τους χώρους λατρείας για θρησκείες καί δόγματα πλήν της Ανατολικής Ορθόδοξης Έκκλησίας του Χριστού καί επέστρεψε στό Υπουργείο Παιδείας καί Θρησκευμάτων (όρ. ένδεικτικώς άρθρα 42 παρ. 4 περ. ζ π.δ. 114/2014, 58 παρ. 4 περ. ε-στ π.δ. 18/2018).

στ) Από τις 19.9.1970 απαιτείται άδεια Μητροπολίτη τόσο για την ανέγερση, όσο καί για την λειτουργία ιδιόκτητου όρθόδοξου Ναού κατ' άρθρο 6 παρ. 3 του Κανονισμού της Έκκλησίας της Ελλάδος 2/1969 (ΦΕΚ Α' 193/19.9.1970): «*Ιδιόκτητοι ναοί ανεγείρονται κατόπιν άδειας του οίκειου Μητροπολίτου, επί τη βάσει αρχιτεκτονικων σχεδιων κατά τά περί ανεγέρσεως ένοριακων Ναων ισχύοντα, καί λειτουργουσιν επίσης κατόπιν άδειας.*».

ζ) Επίσης από τις 5.1.1980 απαιτείται άδεια Μητροπολίτη για την ανέγερση καί λειτουργία ιδιόκτητου όρθόδοξου Ναού (άρθρο 13 παρ. 1 Κανονισμού 8/1979, ΦΕΚ Α' 1/1980): «*1) Ιδιόκτητοι ναοί ανεγείρονται κατόπιν άδειας του οίκειου Μητροπολίτου, επί τη βάσει αρχιτεκτονικων σχεδιων κατά τά περί ανεγέρσεως ένοριακων Ναων ισχύοντα, καί λειτουργουσιν επίσης κατόπιν άδειας.*».

Ο όποτεδήποτε ανεγερθείς ιδιόκτητος όρθόδοξος Ναός πρέπει νά ανεγέρθηκε όπωςδήποτε μέ άδεια Μητροπολίτη καί, εάν ανεγέρθηκε μετά τις 21.10.1929, καί μέ άδεια ή έγκριση Υπουργού Παιδείας καί Θρησκευμάτων ή Νομάρχη. Η άδεια λειτουργίας ιδιόκτητου Ναού δέν πρέπει νά συγχέεται μέ την οικοδομική άδεια Ναού. Οίκοθεν

νοείται ότι επιπλέον ή κανονική και νόμιμη λειτουργία ιδιόκτητου Ναού για τις ανάγκες του ιδιοκτήτη εξυπακούει, πέραν της άδειας Μητροπολίτη και της πολεοδομικής του νομιμότητας, ότι ο Ναός έχει καθιερωθεί (καθαγιασθεί, εγκαينιασθεί) από τον τοπικό Επίσκοπο.

Συνεπώς, όσοι προϋφιστάμενοι του ν. 5224/2025 Ναοί είναι ιδιόκτητοι δυνάμει τίτλων ιδιοκτησίας και λειτουργούν για τις ανάγκες του ιδιοκτήτη και συγκεντρώνουν τις παραπάνω προϋποθέσεις κανονικής και νόμιμης ιδρύσεως – λειτουργίας τους ήτοι:

α) είχαν κανονική άδεια Μητροπολίτη πρό της ανεγέρσεως,
β) είχαν κρατική άδεια (Υπουργείου – Νομαρχίας) πρό της ανεγέρσεως, ειδικώς για Ναούς ανεγερθέντες μεταξύ 21.10.1929 και 19.9.1970,

γ) έγινε καθιέρωση Ναού από Μητροπολίτη,

δ) τηρούν τον κανόνα της απαγορεύσεως θέσεώς τους σε δημόσια λατρεία (δέν λειτουργούν ως Ένοριακοί Ναοί, παρεκκλήσια ή έξωκκλήσια Ένορίας),

είναι νομίμως ιδρυθέντες ιδιόκτητοι Ναοί και καταχωρίζονται στο «Μητρώο αδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναών» της οικείας Ίερας Μητροπόλεως.

Για τους λοιπούς προϋφιστάμενους του ν. 5224/2025 ιδιόκτητους Ναούς που δέν ανεγέρθηκαν κανονικώς και νομίμως (και όσους ιδιόκτητους Ναούς ανεγείρονται μετά τον ν. 5224/2025 άνευ άδειας επιχώριου Μητροπολίτη), ό επιχώριος Μητροπολίτης διαθέτει εύρεία διακριτική εύχέρεια και απόκειται στην πνευματική του διάκριση εάν θά αποδεχθεί σχετική αίτηση του ιδιοκτήτη ώστε νά τούς καταχωρίσει στο «Μητρώο αδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναών», ώστε νά αποκτήσουν έκ τών ύστέρων νομιμότητα λειτουργίας (όρ. κατωτέρω κεφ. VI). Όπωςδήποτε πάντως αποκλείεται ή καταχώριση στο «Μητρώο αδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναών», Ναού όποτεδήποτε εάν έχει τεθεί σε δημόσια λατρεία: στην περίπτωση αυτή είτε δέν θά πρόκειται για ιδιόκτητο Ναό είτε, εάν διατηρείται ή κυριότητα, θά πρόκειται για Ναό λειτουργούντα κατά παράβαση της άδειας και της κείμενης νομοθεσίας (άν. ν. 2200/1940, 13 Κανονισμού 8/1979).

IV. Νόμιμος σκοπός ιδρύσεως και λειτουργίας ιδιόκτητων Ναών κατά τό άρθρο 31 ν. 5224/2025 (για νέους και ύφιστάμενους Ναούς)

Ο μή ένοριακός - ιδιόκτητος Ναός αποτελεί μία εξαίρεση σε σχέση μέ την συλλογική άσκηση και όργάνωση της θείας λατρείας στους Ένοριακούς Ναούς της τοπικής Έκκλησίας-Ίερας Μητροπόλε-

ως, ή όποία έπιτρέπεται κατ' άρχήν στους Ένοριακούς Ναούς καί τά παρεκκλήσια καί έξωκκλήσιά τους ή ώς πρός τίς μοναστικές Άδελφότητες στους Ναούς τών Ίερών Μονών καί Ίερών Ήσυχαστηρίων.

Νόμιμος σκοπόσ καί προϋπόθεση τής ιδρύσεως, άνεγέρσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητου Ναού, αλλά καί όρος διατηρήσεως τής νόμιμης λειτουργίας του, έπιτρέπεται νά είναι:

α) Για τά μέν φυσικά πρόσωπα ή έξυπηρέτηση τών θρησκευτικών άναγκών του ιδιοκτήτη καί τών μελών τής οικογένειάς του. Ως οικογένεια θά πρέπει νά νοοῦνται ό/ή σύζυγος καί οί άνιόντες καί κατιόντες του ιδιοκτήτη (όπως άποδεικνύεται άπό τήν οικογενειακή μερίδα στό Μητρώο Πολιτών ή άνάλογα στοιχεία για άλλοδαπούς ιδιοκτήτες).

β) Για τά μή εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα (ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου), ή έξυπηρέτηση τών θρησκευτικών άναγκών τών μελών τούς (π.χ. Ναός σωματείου) ή εκπαιδευόμενων (π.χ. Ναός πανεπιστημίου ή ιδιωτικού σχολείου) ή τών ώφελουμένων (π.χ. Ναός νοσοκομείου, κοινωφελοῦς ιδρύματος) ή εργαζομένων (π.χ. Ναός σέ χώρο έπιχειρήσεως) ή διαμενόντων (π.χ. Ναός φυλακών, γηροκομείου, όρφανοτροφείου) στίς εγκαταστάσεις του ιδιοκτήτη νομικού προσώπου.

Η άπαγόρευση λειτουργίας του ιδιόκτητου Ναού για άλλα πρόσωπα πλύν του ιδιοκτήτη και της οικογένειάς του ή προσωπικού καί τών τροφίμων ή τών μελών αυτών του ιδιοκτήτη νομικού προσώπου δέν είναι νέα, αλλά ίσχυε κατά τά άρθρα 6 του ά.ν. 2220/1940 καί 13 του Κανονισμού τής Έκκλησίας τής Ελλάδος 8/1979 επικαιροποιήθηκε καί συγκεκριμενοποιήθηκε ώς πρός ιδιοκτήτες - νομικά πρόσωπα.

Έκ τών άνωτέρω καθίσταται σαφές ότι, άκόμα καί εάν ό έπιχώριος Μητροπολίτης διαθέτει τήν δυνατότητα καί βούληση νά άποστείλει κληρικό σέ ιδιόκτητο Ναό, συνεχίζει νά μήν έπιτρέπεται ή τέλεση ιεροπραξίας σέ ιδιόκτητο Ναό για τίς άνάγκες άλλων προσώπων πλύν του ιδιοκτήτη φυσικού προσώπου ή τών μελών τής δικής του οικογένειας ή, προκειμένου για ιδιοκτήτη νομικό πρόσωπο, για άλλα πρόσωπα εκτός τών άνωτέρω κύκλων προσώπων (μέλη νομικού προσώπου π.χ. σωματείου, εκπαιδευόμενους, ώφελουμένους, εργαζομένους, διαμένοντες στίς εγκαταστάσεις του ιδιοκτήτη νομικού προσώπου).

Η παραπάνω άπαγόρευση εξακολουθει νά ισχύει καί δέν παρακάμπτεται έστω καί εάν οί ιδιοκτήτες, μέ τήν άδεια του έπιχωρίου Μητροπολίτη, καλέσουν όρθόδοξο κληρικό άλλης Μητροπόλεως ή όρθόδοξου κλίματος (π.χ. Πατριαρχείου, Αγίου Όρους) για τήν τέλε-

ση ιεροπραξιῶν. Τέλεση ιεροπραξιῶν σέ ιδιόκτητο Ναό γιά ἄλλα πρόσωπα, πέραν τῶν ἀνωτέρω, εἴτε ἀπό ὀρθόδοξο κληρικό εἴτε ἀπό θρησκευτικό λειτουργό ἄλλης κοινότητος (π.χ. λεγομένου «πατρώου ἡμερολογίου», «γνησίων ὀρθόδοξων χριστιανῶν» κ.λπ.) ἐπισύρει: α) ἀνάκληση τῆς ἀδειας λειτουργίας τοῦ ιδιόκτητου ὀρθόδοξου Ναοῦ ἀπό τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη β) ἢ/καί ἀνάκληση τῆς καταχωρίσεως του στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως, γ) σφράγιση Ναοῦ ἀπό τήν ἀστυνομική ἀρχή καί δ) ἐπιβολή προστίμου σέ βάρος τοῦ κατόχου τοῦ Ναοῦ.

V. Ἀδεια ἐπιχωρίου Μητροπολίτη

Ἐκτός ἀπό κανονική, εἶναι καί νόμιμη προϋπόθεση τῆς ιδρύσεως, ἀνεγέρσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητου ὀρθόδοξου Ναοῦ ἡ ἔγγραφη ἀδεια τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη τῆς κατά τόπον ἀρμόδιας Ἱερᾶς Μητροπόλεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὡστόσο, ἂν καί προϋπόθεση χορηγήσεως ἀδειας εἶναι ἡ συνδρομή τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ιδιοκτήτη φυσικοῦ προσώπου ἢ τοῦ νομικοῦ προσώπου, ἡ συνδρομή αὐτῆς τῆς ἀνάγκης τοῦ ιδιοκτήτη δέν καθιστᾷ ὑποχρεωμένο τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη νά παρέξει τήν ἀδεια οὔτε σέ περίπτωση χορηγήσεως τῆς ὑποχρεώνει τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη νά ἀποστείλει κληρικό του γιά τήν τέλεση ιεροπραξίας στόν ιδιόκτητο Ναό ἢ νά ἐπιτρέψει τήν τέλεσή τους ἀπό κληρικό ἄλλης Μητροπόλεως ἢ ὀρθόδοξου κλίματος.

Ὁ κανόνας παραμένει ἡ ὁργάνωση τῆς λατρευτικῆς ζωῆς κάθε ἐνοριακῆς περιοχῆς μέ κέντρο τόν Ἐνοριακό Ναό καί καμμία προσωπική ἀνάγκη τοῦ ιδιοκτήτη, ὅσο σοβαρή καί ἐάν εἶναι, δέν ὑποχρεώνει τήν τοπική Ἱερά Μητρόπολη νά παραχωρήσει ἀδεια γιά ἱδρυση ιδιόκτητου Ναοῦ. Συνεπῶς ἀπόκειται στήν ἀνέλεγκτη πνευματική κρίση τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη ἡ χορήγηση ἢ ὄχι τῆς ἀδειας ιδρύσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητου ὀρθόδοξου Ναοῦ.

VI. Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν

A. Κατά τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025 κάθε Ἱερά Μητρόπολη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποχρεοῦται νά καταρτίσει «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν», δηλαδή κατάλογο νομίμως ἱδρυθέντων καί ἱδρυόμενων ιδιόκτητων Ναῶν.

Στόν κατάλογο αὐτόν καταχωρίζονται μέ ἀρίθμηση καί ἡμερομηνία καταχωρίσεως οἱ ιδιόκτητοι ὀρθόδοξοι Ναοί μέ τήν ἐπωνυμία τους, ἡ διεύθυνση τοῦ ἀκινήτου στό ὁποῖο κεῖται ὁ κάθε Ναός, ὁ ἀριθμός πρωτοκόλλου καί ἡ ἡμερομηνία ἐκδόσεως τῆς μητροπολιτικῆς ἀδειας τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ καί τά στοιχεῖα ταυτοποιήσεως τοῦ

δικαιούχου τῆς ἄδειας, τὰ στοιχεῖα τοῦ αἰτοῦντος καί ιδιοκτήτη τοῦ ἀκινήτου κατά τήν ἡμερομηνία καταχωρίσεως (ὀνοματεπώνυμο καί πατρώνυμο ἢ ἐπωνυμία νομικοῦ προσώπου, διεύθυνση ἢ ἔδρα, ΑΦΜ, ΑΔΤ, στοιχεῖα ἐπικοινωνίας, ΚΑΕΚ ἀκινήτου).

Εἶναι προφανές κατά τόν νόμο ὅτι κάθε Ἱερὰ Μητρόπολη ὑποχρεοῦται νά καταρτίσει Μητρῶο καί νά καταχωρίσει ὅσους ιδιοκτήτες Ναούς καί ιδιοκτήτες εἶναι ἤδη γνωστοί μέ βάση ἄδειες λειτουργίας πού ἔχει ἐκδώσει ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη. Κατά τὰ λοιπά ὅμως δέν εἶναι ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη ὑποχρεωμένη νά ἀναζητήσει τούς φερόμενους ιδιοκτήτες τῶν ιδιόκτητων Ναῶν τῆς περιοχῆς της, ὥστε νά προβεῖ στίς καταχωρίσεις τῶν Ναῶν καί τῶν στοιχείων ιδιοκτητῶν, ἀντίθετα οἱ ιδιοκτήτες ὑποχρεοῦνται στήν δήλωση τυχόν Ναῶν τῆς κυριότητάς τους καί προσκόμιση στοιχείων ἀποδείξεως κυριότητος. Πρός τόν σκοπό αὐτό κάθε Μητρόπολη δύναται νά δημοσιεύσει ἀνακοίνωση γιά τήν λειτουργία Μητρώου καί τήν ὑποχρέωση ὅσων ιδιοκτητῶν ἔχουν ιδιόκτητο Ναό νά δηλώσουν τόν Ναό τους προσκομίζοντας τήν ἄδεια λειτουργίας του (ἐάν διαθέτουν).

Ὅπωςδήποτε ἐπίσης ἀποκλείεται ἡ καταχώριση στό «Μητρῶο ἀδαιοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» ιδιόκτητου Ναοῦ, ἀκόμα καί ἐάν διέθετε ἄδεια Μητροπολίτη, σέ περίπτωση πού λειτουργεῖ κατά παράβαση τῆς ἄδειας καί τῆς κείμενης νομοθεσίας (ἀν. ν. 2200/1940, 13 Κανονισμοῦ 8/1979) π.χ. ἔχει τεθεῖ σέ δημόσια λατρεία ἢ διατέθηκε σέ ἄλλη θρησκευτική ομάδα (π.χ. «πατρώου ἡμερολογίου»), ἐνῶ ἐπιβάλλεται καί ἡ ἀνάκληση τῆς ὑφιστάμενης ἄδειας.

Β. Ἑλεγχος αἰτήσεως καταχωρίσεως Ναοῦ: Ἡ κατάρτιση καί ἐνημέρωση τοῦ Μητρώου ἀδαιοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν ἀπό κάθε Ἱερὰ Μητρόπολη ἀπαιτεῖ ἔλεγχο ἀνάλογο μέ αὐτόν τῆς διαδικασίας κτηματογραφήσεως στό Ἑλληνικό Κτηματολόγιο.

Ἡ καταχώριση Ναοῦ ὡς ἀδαιοδοτημένου ιδιόκτητου Ναοῦ προϋποθέτει τήν κατάθεση ἀπό τόν αἰτοῦντα ιδιοκτήτη:

α) τῆς τυχόν ὑπάρχουσας ἄδειας Μητροπολίτη γιά τήν ἀνέγερση τοῦ Ναοῦ,

β) τῆς οἰκοδομικῆς του ἄδειας ἢ πράξεως πολεοδομικῆς τακτοποίησης τοῦ Ναοῦ (ἐάν ἀνεγέρθηκε μετά τό 1955) εἴτε εἰδάλλως τῶν στοιχείων χρονολογήσεως τοῦ Ναοῦ (ἐάν ἀνεγέρθηκε πρό τοῦ 1955),

γ) τῶν τίτλων κυριότητος ὑπέρ τοῦ ιδιοκτήτη καί τῶν δικαιωμάτων του καί κτηματολογικό φύλλο τοῦ Ἑλληνικοῦ Κτηματολογίου

δ) ἐγγράφων ταυτοπροσωπίας τοῦ ιδιοκτήτη (π.χ. ταυτότητα) καί ἀποδείξεως ὅτι εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανός (λ.χ. μέ πιστοποιητι-

κό βαπτίσματος, απόσπασμα από τό Μητρῶο Πολιτῶν μέ καταχώριση βαπτίσματος).

Ἀκολουθεῖ ἔλεγχος τῶν ἀνωτέρω δικαιολογητικῶν ἀπό τήν Ἱερὰ Μητρόπολη, ὥστε νά διαπιστωθεῖ ὅτι δέν ὑφίσταται ζήτημα διεκδικήσεως κυριότητος ἀπό τήν πλησιόχωρη Ἑνορία ἢ τήν Ἱερὰ Μητρόπολη ἐπὶ τοῦ Ναοῦ καί ὅτι πρόκειται γιά ιδιόκτητο καί ἀδειοδοτημένο Ναό.

Συναφῶς, θά πρέπει ὁ ἐπιχώριος Μητροπολίτης, πρὶν ἀπό τήν ἐξέταση κάθε αἰτήσεως, νά κοινοποιεῖ τήν αἴτηση τοῦ φερόμενου ιδιοκτήτη στήν πλησιόχωρη Ἑνορία καί νά ζητεῖ τή γνώμη τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπὶ τῆς αἰτήσεως καταχωρίσεως τοῦ Ναοῦ ὡς ιδιόκτητου. Τυχόν καταχώριση Ναοῦ ὡς ιδιόκτητου, παρ' ὅτι τελικῶς δέν ἀνήκει σέ ιδιώτη, θά ἀποτελέσει ἀνακολουθία σέ περίπτωση διεκδικήσεως τοῦ Ναοῦ ἀπό τήν τοπική Ἑνορία ἢ τήν Ἱερὰ Μητρόπολη. Ἀπαιτεῖται συνεπῶς προσοχή καί ἐνδελεχῆς ἔλεγχος πρὶν ἀπό τήν ἀποδοχή αἰτήσεως καταχωρίσεως, διότι ἡ ἀποδοχή σημαίνει παραδοχή ὅτι ὁ ἐπίμαχος Ναός ἀνήκει πράγματι στήν κυριότητα ιδιώτη ἢ μὴ ἐκκλησιαστικοῦ νομικοῦ προσώπου. Ἐν ἀμφιβολία περὶ τό ιδιοκτησιακό καθεστῶς τοῦ δηλωθέντος Ναοῦ, ὁ Ναός δέν θά πρέπει νά καταχωρίζεται στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιοκτητῶν Ναῶν». Σέ περιπτώσεις ἐσφαλμένης ἀποδοχῆς αἰτήσεως καταχωρίσεως Ναοῦ, ἡ ὁποία συνοδευόταν ἀπό ἀνακριβῆ, ἑλλιπῆ ἢ ἀπατηλά στοιχεῖα ἀποδείξεως κυριότητος, πάντοτε ἐπιτρέπεται ἡ μεταγενέστερη ἔκδοση ἀνακλητικῆς πράξεως τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη, μέ τήν ὁποία ἀποφασίζεται ἡ διαγραφή τῆς ἐσφαλμένης καταχωρίσεως μέ ἀναφορά καί τῆς σχετικῆς αἰτιολογίας πού ἐπιβάλλει τήν ἀνάκληση καί ἡ σχετική ἀπόφαση θά πρέπει νά κοινοποιεῖται στόν ὑποβαλόντα τήν αἴτηση καταχωρίσεως.

Γ. Καταχώριση στό Μητρῶο ὡς μέσο ἀποδείξεως: Μέσο ἀποδείξεως τῆς ἀδειοδοτήσεως τῶν ἀνωτέρω ιδιοκτητῶν Ἱερῶν Ναῶν ἀποτελεῖ, ἐκτός τῆς ἀδείας, καί ἡ καταγραφή τους στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιοκτητῶν Ναῶν» τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Σέ καμμία περίπτωση ἡ καταχώριση αὐτή δέν ἔχει σχέση καί δέν ἀναπληροῖ τυχόν ἐλλείπουσα οἰκοδομική ἄδεια ἢ ἐλλείπουσα πράξη πολεοδομικῆς τακτοποιήσεως τυχόν αὐθαιρέτου Ναοῦ.

VII. Μεταβατική ρύθμιση γιά τοὺς ἄνευ ἀδείας ὑφιστάμενους ιδιοκτήτες ὀρθόδοξους Ναούς

Γιά τοὺς ὑφιστάμενους κατὰ τήν ἑναρξη ἰσχύος τοῦ νόμου 5224/2025 ιδιοκτήτες χώρους λατρείας πού δέν διαθέτουν μέχρι σή-

μερα ἄδεια λειτουργίας τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη, εἶναι μὴ νόμιμη ἢ λειτουργία τους.

Οἱ ιδιοκτῆτες τῶν ἄνευ ἀδείας ἀνεγερθέντων ιδιόκτητων Ναῶν μποροῦν νὰ αἰτηθοῦν νὰ καταγραφεῖ ὁ Ναός τους στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν».

Ἡ καταγραφή ιδιόκτητου Ναοῦ, πού εἶχε ἀνεγερθεῖ παρὰ νόμῳ, χωρίς ἄδεια Μητροπολίτη, θά ἐπέχει θέση ἀδείας λειτουργίας του ιδιόκτητου Ναοῦ καί ὁ Ναός θά θεωρεῖται ἀδειοδοτημένος ἀπό τήν ἡμερομηνία καταχωρίσεώς του στό Μητρῶο τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Εἰδάλλως ἰσχύουν γιά αὐτόν πού κατέχει τόν χώρο λατρείας καί γι' αὐτόν πού ἀνεγείρει ἢ θέτει σέ λειτουργία τόν χώρο λατρείας τά διοικητικά μέτρα καί πρόστιμα τῶν ἄρθρων 27, 28, 30, 62 παρ. 2 τοῦ ν. 5224/2025 (ὁ Ναός σφραγίζεται, ἐπιβάλλεται πρόστιμο πού θά καθορισθεῖ μέ ΚΥΑ, ἂν ὁ κάτοχος/λειτουργός εἶναι ἀλλοδαπός διακόπτεται ἢ παραμονή του στή χώρα).

Γιά τήν ἀποδοχή τῆς αἰτήσεως καταχωρίσεως μὴ ἀδειοδοτημένου Ναοῦ, ἰσχύει καί στήν περίπτωση αὐτή ὅ,τι ἰσχύει γιά τήν ἀρχική ἔκδοση ἀδείας ἀνεγέρσεως-λειτουργίας γιά νέο ὑπό ἀνέγερση ιδιόκτητο Ναό. Γιά τόν ἴδιο ἀκριβῶς λόγο πού δέν εἶναι ὑποχρεωμένος ὁ ἐπιχώριος Μητροπολίτης νὰ χορηγήσει ἀρχική ἄδεια ἀνεγέρσεως – λειτουργίας σέ ὅποιον σκοπεύει νὰ ἀνεγείρει ιδιόκτητο Ναό, ἔχει καί τή διακριτική εὐχέρεια ὡς πρὸς τοὺς κατά παράβαση τῆς νομοθεσίας (ἄνευ ἀδείας ἐπιχωρίου Μητροπολίτη) ὑφιστάμενους (ἀνεγερθέντες) ιδιόκτητους Ναούς, νὰ ἀξιολογήσει τήν αἴτηση καταχωρίσεώς τους καί νὰ ἐκτιμήσει, πέραν τοῦ ιδιοκτησιακοῦ καθεστῶτος τους (ὅτι εἶναι πράγματι ιδιόκτητοι), ἔαν συντρέχουν καί οἱ πνευματικοὶ λόγοι (θρησκευτικές ἀνάγκες - εὐσέβεια ιδιοκτήτη, συμπεριφορὰ ιδιοκτήτη, ἀπόσταση Ναοῦ ἀπὸ πλησιόχωρη Ἑνορία κ.λπ.), πού δικαιολογοῦν τήν ἀποδοχή ἢ τήν ἀπόρριψη τῆς καταχωρίσεώς τους στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν».

Τό γεγονός τῆς κατά παράβαση τῆς νομοθεσίας (ἄνευ ἀδείας) ἀπὸ ἐτῶν ἀνεγέρσεως ιδιόκτητου Ναοῦ ἔστω ἀπὸ ἐτῶν δέν ὑποχρεώνει ἄνευ ἐτέρου τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη σέ ἀποδοχή τῆς καταχωρίσεώς του στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν».

Γενικότερα ἡ καταγραφή στό «Μητρῶο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» ἐπέχει θέση ἀδείας Μητροπολίτη, ἐγκρινόμενη ἐφ' ὅσον πληροῦνται οἱ προϋποθέσεις τοῦ ἀρθροῦ 31 παρ. 1 (νὰ εἶναι «ιδιόκτητος» καί «ἀδειοδοτημένος ναός», ὑφίσταται ὡς πρὸς αὐτόν παλαιότερη ἄδεια Μητροπολίτη).

Ἀντίθετα, γιά ιδιόκτητους Ναούς, πού δέν διαθέτουν ἄδεια ἀνεγέρσεως-λειτουργίας τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη καί γιά ὅποι-

ονδῆποτε λόγο (εἴτε ἐπειδὴ δὲν ὑποβλήθηκε αἴτηση καταχωρίσεώς τους στό Μητρώο εἴτε ἐπειδὴ ἀπορρίφθηκε ἀπό τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη) δὲν θά καταγραφοῦν στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» ὥστε νά νομιμοποιηθεῖ ἡ λειτουργία τους, ἰσχύουν οἱ ἔννομες συνέπειες πού προβλέπονται γιά κάθε Ναό πού λειτουργεῖ χωρίς ἄδεια, δηλαδή τά διοικητικά μέτρα (σφραγίση) καί πρόστιμα τοῦ ἄρθρων 27, 28, 30 καί τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 62 τοῦ ν. 5224/2025 γιά αὐτόν πού κατέχει καί αὐτόν πού ἀνεγείρει ἢ θέτει σέ λειτουργία χῶρο λατρείας (ὁ Ναός σφραγίζεται, ἐπιβάλλεται πρόστιμο πού θά καθορισθεῖ μέ ΚΥΑ, ἂν ὁ κάτοχος/λειτουργός εἶναι ἀλλοδαπός διακόπτεται ἡ παραμονή του στή χώρα). Ἰσχύουν ὡς πρὸς τήν καταγραφή οἱ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 31 πού ἀφοροῦν στήν ἄδεια, τήν ἔλλειψη ἀδείας ἢ τήν παράβαση τῆς ἀδείας.

Ἐπαναλαμβάνεται ὅτι γιά τήν κανονική καί νόμιμη λειτουργία τοῦ ἄνευ Μητροπολιτικῆς ἀδείας ἀνεγερθέντος ιδιόκτητου Ναοῦ γιά τίς ἀνάγκες τοῦ ιδιοκτήτη ἐξυπακούεται, πέραν τῆς καταχωρίσεώς του στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» καί τῆς πολεοδομικῆς του νομιμότητας ἢ τακτοποιήσεως, καί ὅτι ὁ Ναός θά ἔχει καθιερωθεῖ (καθαγιασθεῖ, ἐγκαινιασθεῖ) ἀπό τόν τοπικό Ἐπίσκοπο.

VIII. Οἰκοδομική ἄδεια

Αρμόδια γιά τήν ἔκδοση οἰκοδομικῶν ἀδειῶν, ἀναθεωρήσεών τους κ.λπ. γιά τούς ιδιόκτητους Ναούς εἶναι μετὰ τόν ν. 4178/2013 ἡ Ὑπηρεσία Δομήσεως τοῦ οἰκείου Δήμου καί ὄχι ἡ Ὑπηρεσία Δομήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (ἄρθρα 2 παρ. 2 περ. ΣΤ στοιχ. δ ν. 4030/2011, πού προστέθηκε μέ τό ἄρθρο 51 τοῦ ν. 4178/2023, 32 παρ. 15 ν. 4495/2017⁵).

Χωρίς ὅμως τήν προηγούμενη ἄδεια Μητροπολίτη δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοση ἀπό τίς Ὑπηρεσίες Δομήσεως τῶν κατὰ τύπους Δήμων τῶν διοικητικῶν πράξεων π.χ. ἀρχικῶν οἰκοδομικῶν ἀδειῶν ἢ ἀναθεωρήσεων ἀδειῶν ἢ ἐγκρίσεων ἐργασιῶν δομήσεως μικρῆς κλίμακας ἢ τήν ὑποβολή γνωστοποιήσεων, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦνται κατὰ τήν πολεοδομική νομοθεσία γιά τίς οἰκοδομικές ἐργασίες ἢ ἀλλαγές χρήσεως σέ ἀκίνητο μέ σκοπό νά ἀνεγερθεῖ ιδιόκτητος Ναός ἢ γιά

5. Βεβαίως κατὰ τό ἄρθρο 32 παρ. 11 ν. 4495/2017 : «Για την υποβολή αίτησης για έκδοση της προέγκρισης υποβάλλεται αίτηση και φάκελος στην οικεία Υ.ΔΟΜ., μέσω της κατά τόπον αρμόδιας ιεράς μητροπόλεως. Η ανωτέρω διαδικασία τηρείται για κάθε ιερή μονή ή ιερό ναό, που ακολουθεί το δόγμα της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού είτε ανήκει σε εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο είτε σε φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου.», ἀλλά μετὰ τήν θέσπιση διαδικυακῆς ὑποβολῆς αἰτήσεων γιά προεγκρίσεις καί ἄδειες στήν πλατφόρμα τοῦ Τ.Ε.Ε.(Υπ. Απόφαση ΥΠΠΕΝ/ΥΠΠΡ/48123/6983/2018, ΦΕΚ Β' 3136/31.07.2018), θά πρέπει ἡ ὑποβολή τῆς ἀδείας τοῦ Μητροπολίτη νά νοεῖται ὡς συνυποβαλλόμενο δικαιολογητικό.

τήν αλλαγή χρήσεως ή μετασκευή κτιρίου ώστε να μετατραπεί σε Ναό.

Σημειώνεται ότι ή ανωτέρω διάταξη ήταν απαραίτητη, διότι μετά την νομοθέτηση της ηλεκτρονικής εκδόσεως προεγκρίσεων δομήσεως μέ πρωτοβουλία κάθε μηχανικού μέσω της ιστοσελίδας του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος και τον περιορισμό των προεγκρίσεων δομήσεως, έχει πλέον καταστεί ανενεργός στην πράξη ή διάταξη της πολεοδομικής νομοθεσίας (32 παρ. 11 ν. 4495/2017), πού προβλέπει ότι, όσον αφορά τους ιδιοκτήτες Ναούς, ή αίτηση και ό φάκελος για την έκδοση προεγκρίσεως δομήσεως πρέπει να κατατίθεται στην αρμόδια Υπηρεσία Δομήσεως του Δήμου μέσω της Ίερᾶς Μητροπόλεως.

IX. Ανάκληση της άδειας

Καμία άδεια λειτουργίας ιδιοκτήτου Ναού δέν είναι αμετάκλητη, καθώς υφίσταται πάντοτε έξουσία ανακλήσεως του Μητροπολίτη, όχι μόνον λόγω παραβιάσεως της άδειας (όρ. κατωτέρω Κεφ. XI), αλλά και για πνευματικούς λόγους, πού κρίνονται κατά την διακριτική εὐχέρεια του ἐπιχώριου Μητροπολίτη π.χ. ό ιδιοκτήτης - φυσικό πρόσωπο ή ή οικογένειά του ή ό ιδιοκτήτης νομικό πρόσωπο ὑποπίπτουν σε παραβάσεις των Ίερῶν Κανόνων και Παραδόσεων της Ανατολικῆς Ορθόδοξης Ἐκκλησίας του Χριστοῦ, τό ακίνητο μεταβιβάσθηκε σε μή χριστιανό ορθόδοξο ιδιοκτήτη, ἔπαυσαν οί πνευματικοί λόγοι λειτουργίας του ιδιοκτήτου Ναοῦ ἐπειδή πλέον στην περιοχή λειτουργεῖ Ἐνοριακός Ναός, ό ιδιοκτήτης δέν χρησιμοποιεῖ τόν Ναό για τίς ανάγκες του, αλλά για ανάγκες τρίτων ή ἀντιποιεῖται την λειτουργία Ἐνοριακοῦ Ναοῦ ή ἔχει παραχωρήσει τόν Ναό σε θρησκευτικό λειτουργό ή πιστούς ἄλλης θρησκευτικῆς κοινότητας). Ὑπενθυμίζεται ότι κατά τό ἄρθρο 6 του Κανονισμοῦ της Ἐκκλησίας της Ελλάδος 341/2021 (ΦΕΚ Α' 96/2022) ἐπιβάλλεται να κληθεῖ ἀπό τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη ό ιδιοκτήτης σε προηγούμενη ἀκρόαση⁶ όταν ή παράβαση ὀφείλεται όχι σε ἀντικειμενικό λόγο, αλλά σε

⁶. Ἄρθρο 6 παρ. 1-2 Κανονισμοῦ 341/2021 (ΦΕΚ Α' 96/2022) : «1. Οι εκκλησιαστικές αρχές, πριν από κάθε δυσμενή ενέργεια ή δυσμενές μέτρο σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων συγκεκριμένου φυσικού ή νομικού προσώπου, οφείλουν να καλούν εγγράφως τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του, εγγράφως ή προφορικώς, ως προς τα σχετικά ζητήματα, εκτός αν δεν καταλείπεται περιθώριο διακριτικής ευχέρειας για την λήψη της σχετικής αποφάσεως ή υλοποίηση της ενέργειας και αυτές ερείδονται σε αντικειμενικά δεδομένα. 2. Η κλήση προς ακρόαση είναι έγγραφη, αναφέρει τον τόπο και την προθεσμία ασκήσεως του δικαιώματος ακρόασεως. Η κλήση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα της ακρόασεως. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να λάβει γνώση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων και να προβεί σε ανταπόδειξη. Η τήρηση της προαναφερομένης διαδικασίας, καθώς και η λήψη υπ' όψιν των απόψεων του ενδιαφερομένου, πρέπει να προκύπτουν από την αιτιολογία της διοικητικής πράξεως. Το υιοθετούμενο μέτρο πρέπει να λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την ακρόαση του ενδιαφερομένου. Κατά την διάρκεια της προθεσμίας ακρόασεως του ενδιαφερομένου η εκκλησιαστική αρχή είναι δυνατόν να λαμβάνει προσωρινά μέτρα προς αποτροπή αμέσων κινδύνων για το εκκλησιαστικό Ν.Π.Δ.Δ. ή την προστασία της εκκλησιαστικής τάξεως και ειρήνης.».

υποκειμενική συμπεριφορά του ιδιοκτήτη ή τρίτων (μέ προθεσμία απαντήσεως 5 πλήρων ήμερολογιακών ήμερών, σέ περίπτωση κατεπείγοντος δύναται νά ανακληθεῖ ή άδεια καί νά κληθεῖ μετά σέ ακρόαση⁷).

Χ. Τέλεση Μυστηρίων καί Άκολουθιῶν

Κατά τόν νόμο 5224/2025 άποσαφηνίζεται ότι δέν ύπάρχει καμία ύποχρέωση του έπιχωρίου Μητροπολίτη νά διαθέσει κληρικό του γιά τήν τέλεση Μυστηρίου καί Άκολουθίας σέ ιδιόκτητο Ναό γιά τίς θρησκευτικές ανάγκες του ιδιοκτήτη, τίς όποιες έπιτρέπει ή παράγραφος του άρθρου 31 (όρ. άνωτέρω Κεφ. IV), ούτε ό ιδιοκτήτης δύναται νά αξιώσει τήν άποστολή κληρικού τής οικείας Ίερᾶς Μητροπόλεως (άρθρο 31 παρ. 3 ν. 5224/2025 : «... η χορήγησή της δεν θεμελιώνει αξίωση των κατόχων της έναντι της εκκλησιαστικής αρχής ώστε να εξυπηρετούνται οι θρησκευτικές ανάγκες τους οπωσδήποτε στον χώρο λατρείας τους αντί του Ενοριακού ναού της περιοχής τους»).

Έπιπλέον άπαγορεύεται νά τελέσει σέ ιδιόκτητο Ναό ιεροπραξία κληρικός άλλης Ίερᾶς Μητροπόλεως ή άλλου όρθόδοξου κλίματος άνευ άδειας καί εύλογίας του έπιχωρίου Μητροπολίτη (ένῶ φυσικά άπαιτεῖται καί ή άδεια τής εκκλησιαστικής αρχής, στήν όποία ό κληρικός ύπάγεται κανονικῶς, άρθρο 31 παρ. 4 ν. 5224/2025 : «4. Στον ιδιωτικό χώρο λατρείας μπορεί να λειτουργήσει με την άδεια της κατά τόπο αρμόδιας εκκλησιαστικής αρχής κληρικός της ή άλλος κληρικός εφόσον έχει την άδειά της.»).

XI. Άπαγορεύσεις λειτουργίας ιδιόκτητων Ναῶν

Οί ιδιόκτητοι Ναοί (άρθρο 31 παρ. 5 ν. 5224/2025) τόσο αὐτοί πού άνεγείρονται μετά τόν ν. 5224/2025, όσο καί αὐτοί πού άνεγέρθηκαν πρίν τήν έναρξη ισχύος του (δηλ. πρίν από τίς 5.8.2025):

α) Άπαγορεύεται νά ιδρύονται ή νά λειτουργοῦν χωρίς τήν άδεια τής οικείας εκκλησιαστικής αρχής πού προβλέπεται στό άρθρο 31 παρ. 1 του ν. 5224/2025, δηλαδή του έπιχωρίου Μητροπολίτη (π.χ. Ναός πού έχει άνεγερθεῖ καί λειτουργεῖ χωρίς άδεια ή λειτουργ-

7. Άρθρο 6 παρ. 3 Κανονισμού 341/2021 (ΦΕΚ Α' 96/2022) : «3. Αν η άμεση λήψη του δυσμενούς μέτρου είναι αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου ή λόγω επιτακτικού συμφέροντος του εκκλησιαστικού Ν.Π.Δ.Δ., είναι, κατ' εξαίρεση, δυνατή η λήψη του μέτρου, χωρίς προηγούμενη κλήση σε ακρόαση του ενδιαφερομένου. Αν η κατάσταση που ρυθμίστηκε είναι δυνατόν να μεταβληθεῖ αργότερα, η εκκλησιαστική αρχή, μέσα σε χρονικό διάστημα δεκαπέντε (15) ημερών, καλεί τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του κατά τις προηγούμενες παραγράφους, όποτε και προβαίνει σε τυχόν νέα ρύθμιση. Αν η προαναφερθείσα προθεσμία παρέλθει άπρακτη, το μέτρο παύει να ισχύει αυτοδικαίως και χωρίς άλλη ενέργεια.».

γεῖ μέ κληρικό ἄλλης Μητροπόλεως ἢ ἄλλου κλίματος ἄνευ ἄδειας Μητροπολίτη).

Σημειώνεται ὅτι ἀσχέτως ἐάν ἓνας Ναός διαθέτει οἰκοδομική ἄδεια, ἢ ἔλλειψη ἄδειας ιδρύσεως καί λειτουργίας τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη ἢ καταχωρίσεως τοῦ Ναοῦ στό Μητρώο (γιά τούς ἄνευ ἄδειας ἀνεγερθέντες Ναούς, ἢ καταχώριση ἐπέχει θέση ἄδειας Μητροπολίτη) κωλύει τήν λειτουργία τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ καί τοῦ ἀφαιρεῖ τήν ιδιότητα τοῦ ιδιόκτητου «ἀδειοδοτημένου» Ναοῦ.

β) Ἀπαγορεύεται νά τίθενται σέ δημόσια λατρεία, ἀνεξάρτητα ἂν γίνονται ἱεροπραξίες ἀπό θρησκευτικό λειτουργό ἢ ὄχι.

Ὡς «θέση σέ δημόσια λατρεία» τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ νοεῖται ὄχι μόνο ἡ τέλεση πράξεων Μυστηρίων καί γενικά Ἀκολουθιῶν ἀπό κληρικό, ἀλλά καί τό ἄνοιγμα τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ στό κοινό τῶν λαϊκῶν καί ἡ ἄσκηση ἐντός αὐτοῦ ἀπό λαϊκοῦς ἁγιαστικῶν πράξεων, ὅπως τίς ἐννοοῦν οἱ Ἱεροί Κανόνες καί οἱ Ἱερές Παραδόσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἥτοι προσκύνηση ἱερῶν εἰκόνων, προσευχή, παράκληση, ἀναμμα κηρῶν κ.λπ. Σημειώνεται ὅτι ἐνῶ τά ἄρθρα 6 παρ. 2 τοῦ ἀ.ν. 2200/1940 (Α' 42) καί 13 παρ. 3.α τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 ἀναφέρουν ὅτι : «Δέν θεωρεῖται ἀπόδοσις εἰς δημοσίαν λατρείαν ἢ κατά τήν πανήγυριν τοῦ Ναοῦ προσέλευσις καί ἄλλων πιστῶν», κατά τό ἄρθρο 31 τοῦ ν. 5224/2025 ἀπόκειται στήν πνευματική κρίση καί διακριτική εὐχέρεια τοῦ Μητροπολίτη ἐάν θά λειτουργήσῃ ὁ Ναός γενικῶς, δηλαδή ἀκόμα καί τήν ἡμέρα πανηγύρεώς του.

γ) Ἀπαγορεύεται νά λειτουργοῦν γιά διαφορετικό σκοπό ἀπό αὐτόν τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ιδιοκτήτη φυσικοῦ προσώπου ἢ τοῦ ιδιοκτήτη νομικοῦ προσώπου (π.χ. νά διατίθεται γιά τέλεση μυστηρίων ὄχι γιά τίς θρησκευτικές ἀνάγκες τοῦ ιδιοκτήτη, ἀλλά γιά τίς θρησκευτικές ἀνάγκες τρίτων).

δ) Ἀπαγορεύεται νά λειτουργοῦν κατά παράβαση τῆς ἄδειας τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἢ κατά παράβαση τοῦ ἁρθρου 6 τοῦ ἀ.ν. 2200/1940 (Α' 42) καί τῶν κανονιστικῶν πράξεων τῆς παρ. 6 τοῦ ἁρθρου 36 τοῦ ν. 590/1977 (Α' 146), ἥτοι τοῦ ἁρθρου 13 τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 (Α' 1/1980). Ἡ ἀπαγόρευση αὕτη ἀφορᾷ κυρίως τούς πρό τοῦ νόμου ὑφιστάμενους ιδιόκτητους Ναούς, ἢ λειτουργία τῶν ὁποίων ἐπίσης δέν ἐπιτρέπεται ἂν ἔχουν ἀνεγερθεῖ ἢ λειτουργοῦν κατά παράβαση τῆς νομοθεσίας.

Τό ἄρθρο 6 τοῦ ἀ.ν. 2200/1940 ἔχει παραπλήσια διατύπωση μέ τό ἄρθρο 31 παρ. 1 τοῦ ν. 5224/2025 καί ἀντιμετωπίζει καί ἄλλα ζητήματα λειτουργίας (π.χ. διάθεση ἐσόδων Ναοῦ κατά τήν πανήγυρή

του, αφιερώματα, κατοχή εικόνων και λειψάνων), συνεπώς συνεχίζει να ισχύει και προβλέπει ότι:

«1. Οί ιδιοκτήτοι Ναοί παραμένουν εις τήν ιδιοκτησίαν και διαχείρισιν του ιδιοκτήτου, ἐφ' ὅσον προορίζονται ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ μόνου καὶ τῆς οἰκογενείας του, κλείονται δέ ἐντολῇ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου διὰ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἐάν τεθῶσιν εἰς δημοσίαν λατρείαν ἢ ἀπαλλοτριῶνται ὑπὲρ τοῦ πλησιέστερου ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἀναγκαστικῶς κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 1731 "περί ἀπαλλοτριώσεων". 2. Δέν θεωρεῖται ἀπόδοσις εἰς δημοσίαν λατρείαν ἢ κατὰ τήν πανηγύριν τοῦ Ναοῦ προσέλευσις καὶ ἄλλων πιστῶν. Αἱ κατὰ τήν ἡμέραν ταύτην εἰσπράξεις αὐτοῦ, διενεργούμεναι ὑπὸ ἀντιπροσώπου τοῦ τε Μητροπολίτου καὶ τοῦ ιδιοκτήτου, κατατίθενται εἰς τήν Ἐθνικὴν ἢ Ἀγροτικὴν Τράπεζαν ἢ τὸ Ταχυδρομικὸν Ταμιευτήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ναοῦ καὶ εἰς κοινὴν διαταγὴν Μητροπολίτου καὶ ιδιοκτήτου καὶ διατίθενται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ συντηρήσεως τοῦ Ναοῦ τούτου. 3. Αἱ ὑπὸ ιδιωτῶν κατεχόμεναι ἱεραὶ εἰκόνες καὶ ἅγια λείψανα, εἰς ἃ γίνονται ὑπὸ τῶν ιδιοκτητῶν δεκτὰ ἀφιερώματα καὶ ἀναθήματα, περιέρχονται ἀναγκαστικῶς εἰς τὸν πλησιέστερον ἐνοριακὸν Ναόν. Ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τοῦ κατόχου πρὸς παράδοσιν τούτων ἐπιβάλλεται κατάσχεσις ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, τῇ ἐγγράφῳ παραγγελίᾳ τοῦ ἀρμοδίου Εἰσαγγελέως κατ' αἴτησιν τοῦ Μητροπολίτου».

Ἰσχύει ὡς πρὸς τήν λειτουργίαν τοῦ ιδιοκτήτου Ναοῦ κατὰ τήν ἡμέρα πανηγύρεώς του:

i) ἡ σύμφωνη μέ τούς Ἱερούς Κανόνες ρύθμιση τοῦ ἀρθροῦ 31 παρ. 4 τοῦ ν. 5224/2025 ὅτι καμία ἱεροπραξία ἀπὸ κληρικὸ τῆς ἴδιας Μητροπόλεως ἢ ἄλλης Μητροπόλεως ἢ κλίματος δέν ἐπιτρέπεται σέ ιδιοκτήτο Ναό χωρὶς προηγούμενη ἄδεια καὶ εὐλογία τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη, ἀκόμα καὶ κατὰ τήν ἡμέρα πανηγύρεώς του,

ii) ὁ κανόνας ὅτι ὁ Μητροπολίτης δέν ὑποχρεοῦται νά δώσει ἄδεια καὶ εὐλογία σέ ὅποιονδήποτε κληρικὸ νά λειτουργήσει σέ ιδιοκτήτο Ναό οὔτε κατὰ τήν ἡμέρα πανηγύρεως τοῦ ιδιοκτήτου Ναοῦ (ἀρθρο 31 παρ. 3 ν. 5224/ 2025).

ε) Ἀπαγορεύεται νά διατίθενται χωρὶς ἄδεια τῆς ἀνωτέρω ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς (Μητροπολίτη) γιὰ τήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν ἄλλης θρησκευτικῆς κοινότητος τοῦ ἰδίου ἢ ἄλλου ὀρθόδοξου κλίματος (π.χ. νά παραχωρήσει ὁ ιδιοκτήτης τὸν ιδιοκτήτο Ναό ὡς μετόχιο ἢ κάθισμα σέ Μονὴ τῆς αὐτῆς ἢ ἄλλης Μητροπόλεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ Μονῆς ἄλλου ὀρθόδοξου κλίματος π.χ. Ἀγίου Ὁρους) ἢ ἄλλης θρησκευτικῆς κοινότητος πού δέν βρίσκεται

σέ ἐκκλησιαστική κοινωνία μέ τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος (σέ θρησκευτική κοινότητα ἐτερόδοξη, ἐτερόθρησκη ἢ γενικῶς μή ἀνήκουσα πνευματικῶς καί διοικητικῶς στήν τοπική ὀρθόδοξη Ἐκκλησία - Ἱερά Μητρόπολη, ὅπως π.χ. σέ ομάδα τοῦ «παλαιοῦ ἡμερολογίου»).

στ) Απαγορεύεται νά ἀνεγείρονται, μετασκευάζονται, ἐπεκτείνονται, μεταβάλλουν χρήση καί νά λειτουργοῦν κατά παράβαση τῆς πολεοδομικῆς νομοθεσίας (λ.χ. μεταβολή χρήσεως ιδιόκτητου Ναοῦ καί μετατροπή του σέ κατοικία ἢ ξενῶνα κ.λπ.).

Σέ περίπτωση παραβάσεως ὁποιοδήποτε ἐκ τῶν ὅρων λειτουργίας ἰσχύουν γιά αὐτόν πού κατέχει καί αὐτόν πού ἀνεγείρει ἢ θέτει σέ λειτουργία τόν χώρο λατρείας τά διοικητικά μέτρα καί πρόστιμα τῶν ἀρθρῶν 27,28, 30, 62 παρ. 2 τοῦ ν. 5224/2025 (ὁ Ναός σφραγίζεται, ἐπιβάλλεται πρόστιμο πού θά καθορισθεῖ μέ ΚΥΑ, ἂν ὁ κάτοχος/λειτουργός εἶναι ἀλλοδαπός διακόπτεται ἡ παραμονή του στή χώρα).

Σημειώνεται ὅτι σέ ὅλες τίς ἀνωτέρω περιπτώσεις παραβάσεως τῆς ἀδειας καί τῆς καταχωρίσεως τοῦ Ναοῦ στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» καί τῆς κείμενης νομοθεσίας, πέραν τῶν ἐπαπειλούμενων διοικητικῶν μέτρων καί κυρώσεων, δικαιολογεῖται πάντοτε ἡ ἀνάκληση τῆς ἀδειας καί τῆς σχετικῆς καταχωρίσεως τοῦ ιδιόκτητου Ναοῦ στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν».

XII. Παραχώρηση ιδιόκτητου Ναοῦ σέ ἄλλη θρησκευτική κοινότητα

Σέ περίπτωση πού ιδιόκτητος ὀρθόδοξος Ναός ἔχει ἀνεγερθεῖ καί ἀδειοδοτηθεῖ ἢ καταχωρισθεῖ ἀπό τόν ἐπιχώριο Μητροπολίτη στό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων Ναῶν» καί ἀκολούθως ὁ ιδιοκτήτης του ἀποφασίσει ὅτι δέν ἀνήκει πλέον στήν Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ πού ἀναγνωρίζεται ἀπό τό ἄρθρο 3 παρ. 1 τοῦ Συντάγματος καί ἐπιθυμεῖ νά θέσει τόν Ναό στήν ἐξυπηρέτηση τῶν ἀναγκῶν ἄλλης θρησκευτικῆς κοινότητας ἢ φυσικῶν προσώπων πού δέν ἀνήκουν στήν Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, τότε (ἄρθρο 31 παρ. 6) δέν μπορεῖ νά τό πράξει, ἐάν προηγουμένως δέν ὑποβάλει αἴτηση στήν κατά τόπο Ἱερά Μητρόπολη γιά νά ἀνακληθεῖ ἡ ἀδεια καί νά γίνει ἡ διαγραφή τοῦ Ναοῦ ἀπό τό «Μητρώο ἀδειοδοτημένων ιδιόκτητων χώρων» λατρείας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἀκολούθως ὀφείλει νά ἀπευθυνθεῖ στό Ὑπουργεῖο Παιδείας, Θρησκευμάτων καί Ἀθλητισμοῦ καί νά ζητήσει μαζί μέ ἄλλα πρόσωπα (σύνολο 5 ἄτομα ἐάν ὁ χώρος λατρείας ἔχει ἐμβαδὸ ὡς 200 τ.μ. ἢ 100 ἄτομα ἐάν ὁ χώρος λατρείας ἔχει ἐμβαδὸ ἄνω τῶν

200 τ.μ., άρθρα 24 παρ. 1-2, 26 παρ. 3-4) τήν λήψη τῆς ἀδείας τοῦ Ὑπουργοῦ κατὰ τίς διατάξεις περί τῶν χώρων λατρείας πού δέν ἀνήκουν στήν Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ τοῦ ἁρθρου 3 παρ. 1 Συντ. (ἄρθρα 24, 25, 26 ν. 5224/2025⁸), νά δηλώσει ἐπωνυμία τοῦ χώρου λατρείας πού θά ἀναφέρει σέ ποιά θρησκευτική κοινότητα ἀνήκει, νά ἐκδοθεῖ ἄδεια λειτουργίας ἐπ' ὀνόματι θρησκευτικοῦ λειτουργοῦ καί νά τοποθετηθεῖ πινακίδα μέ τήν ἐπωνυμία τῆς θρησκευτικῆς κοινότητος ἔξω ἀπό τόν χώρο λατρείας.

Στήν ἀνωτέρω περίπτωση ὑποβολῆς αἰτήσεως ἀνακλήσεως ἀπό τόν ιδιοκτήτη, ἡ ἀρμόδια Ἱερά Μητρόπολη ὑποχρεοῦται κατὰ τό ἄρθρο 31 παρ. 6 τοῦ ν. 5224/2025 νά ἀνακαλέσει τήν ἄδεια καί τήν καταχώριση στό Μητρώο. Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι, πρίν προβεῖ στήν ἀνάκληση τῆς ἀδείας, ἡ οἰκεία Μητρόπολη ἔχει ἀξίωση πρῶτα νά ἐπιστραφοῦν ἀπό τόν ιδιοκτήτη σέ ἐκπρόσωπο τῆς Μητροπόλεως τά ἱερά λείψανα καί τό ἀντιμῆνσιο πού τοποθετήθηκαν στήν Ἁγία Τράπεζα τοῦ ιδιοκτήτου Ναοῦ κατὰ τόν καθαγιασμό του.

Σέ περίπτωση πού διατεθεῖ ἀπό τόν ιδιοκτήτη ἢ τόν κάτοχο ὁ ἀδειοδοτημένος ιδιοκτήτης ὁρθόδοξος Ναός ὑπέρ τῶν ἀναγκῶν ἄλλης θρησκευτικῆς κοινότητος κατὰ παράβαση τῆς ἀνωτέρω διαδικασίας (προηγούμενης) ἀνακλήσεως τῆς ἀδείας λειτουργίας του καί ἐκδόσεως νέας ἀδείας λειτουργίας ἀπό τό Ὑπουργεῖο Παιδείας, Θρησκευμάτων καί Ἀθλητισμοῦ, τότε ἐπισύρονται γιά αὐτόν πού κατέχει καί αὐτόν πού ἀνεγείρει ἢ θέτει σέ λειτουργία τόν χώρο λατρείας τά διοικητικά μέτρα καί πρόστιμα τῶν ἁρθρων 27, 28, 30, 62 παρ. 2 τοῦ ν. 5224/2025 (ὁ Ναός σφραγίζεται, ἐπιβάλλεται πρόστιμο πού θά καθορισθεῖ μέ ΚΥΑ καί ἂν ὁ κάτοχος/λειτουργός εἶναι ἀλλοδαπός διακόπτεται ἡ παραμονή του στή χώρα).

Ἐντολῇ καί Ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. Ἰωάννης Καραμούζης

Κοινοποιήσις:

Διεύθυνσιν Προσωπικοῦ Ἱερᾶς Συνόδου

⁸. Ὁρ. Ἐγκύκλιο Σημείωμα Ι.Σ. ὑπ' ἀριθ. 4577/2123/22.9.2025 «Καθεστὼς ἰδρύσεως καί λειτουργίας μὴ ὁρθόδοξων ναῶν καί ἐκκληριῶν οἰκῶν (ἄρθρα 23-30, 62, 64 ν. 5224/2025)»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ – ΑΔΕΙΑΣ
ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ – ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΙΔΙΟΚΤΗΤΟΥ ΝΑΟΥ

Αριθ. πρωτ. /2025 Έν τῇ Σεπτεμβρίου 2025

ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Θέμα: «Άδεια ανέγερσεως – λειτουργίας ιδιόκτητου Ναού
(άρθρο 31 ν. 5224/2025)»

Έχοντες υπ' όψιν:

1. τις διατάξεις του άρθρου 36 παρ. 6 του ν. 590/1977 «Περί Καταστατικού Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (Φ.Ε.Κ. Α' 146),
2. τις διατάξεις του άρθρου 6 του ά.ν. 2200/1940 (ΦΕΚ Α'),
3. τις διατάξεις του άρθρου 31 του ν. 5224/2025 (ΦΕΚ Α' 142),
4. τις διατάξεις του άρθρου 13 του Κανονισμού τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος υπ' αριθ. 8/1979 (ΦΕΚ Α' 1/1980),
5. τήν αίτηση του [όνομα-έπωνυμία καί στοιχεία ιδιοκτήτη, ΑΦΜ ιδιοκτήτη]

ΑΠΟΦΑΣΙΖΟΥΜΕ

1. Παρέχεται στόν
..... (όνοματεπώνυμο ἢ έπωνυμία ιδιοκτήτη, ΑΦΜ, ΑΔΤ, διεύθυνση ἢ έδρα, στοιχεία επικοινωνίας) άδεια ανέγερσεως καί λειτουργίας ιδιόκτητου Ναού Αγίου/Οσίου κλπ
..... [έπωνυμία Ναού] στό ακίνητο μέ ΚΑΕΚ
..... (Κωδικός Αριθμός Ἐθνικοῦ Κτηματολογίου) καί επί τῆς οδοῦ
.....μέ αριθμό /στόν οικισμό
τοποθεσία περιφέρειας (διεύθυνση ακινήτου), αποκλειστικῶς γιά τήν εξυπηρέτηση τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ιδίου καί τῆς οἰκογένειάς του (συζύγου, ἀνιόντων καί κατιόντων) / τῶν ἀναγκῶν τῶν μελῶν ἢ εκπαιδευομένων ἢ ὠφελουμένων ἢ ἐργαζομένων ἢ διαμενόντων στίς ἐγκαταστάσεις τοῦ ιδιοκτήτη [άν εἶναι νομικό πρόσωπο].

2. Ὁ ὡς ἄνω ιδιόκτητος Ναός λειτουργεῖ γιά τούς ἀνωτέρω σκοπούς καί ὑπό τούς ὅρους τηρήσεως τῶν άρθρων 31 τοῦ ν. 5224/2025 (ΦΕΚ Α' 142), 6 ά.ν. 2200/1940 (ΦΕΚ Α' 42) καί 13 τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 (ΦΕΚ Α' 1/1980), ὅπως ισχύουν.

3. Ἡ χορήγηση τῆς παρούσας ἄδειας δέν θεμελιώνει ἀξίωση τῶν ἐκάστοτε κατόχων τῆς ἔναντι τῆς παρ' ἡμῖν Ἱερᾶς Μητροπόλεως ὥστε νά ἐξυπηρετοῦνται οἱ θρησκευτικές ἀνάγκες τους ὅπωςδήποτε στόν ιδιόκτητο Ναό τους ἀντί τοῦ Ἑνοριακοῦ Ναοῦ τῆς περιοχῆς τους.

4. Στόν ιδιόκτητο Ναό δύναται νά λειτουργήσῃ μέ τήν ἄδεια καί εὐλογία τοῦ ἐπιχωρίου Μητροπολίτη κληρικός τῆς παρ' ἡμῖν Μητροπόλεως ἢ ἄλλος ὀρθόδοξος κληρικός (ἐτέρας Μητροπόλεως κ.λπ.), ἐφόσον ἔχει τήν ἄδεια καί εὐλογία τοῦ Μητροπολίτη τῆς παρ' ἡμῖν Ἱερᾶς Μητροπόλεως καί τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, στόν ὅποιον ὁ κληρικός κανονικῶς ὑπάγεται.

5. Ἡ παροῦσα ἄδεια ἀποτελεῖ προϋπόθεση γιά τήν ἔκδοση τῶν διοικητικῶν πράξεων ἢ τήν ὑποβολή γνωστοποιήσεων πού ἀπαιτοῦνται κατά τήν πολεοδομική νομοθεσία γιά τίς οἰκοδομικές ἐργασίες ἢ ἀλλαγές χρήσεως στό ἀνωτέρω ἀκίνητο μέ σκοπό νά ἀνεγερθεῖ ἢ νά λειτουργήσῃ ὁ χῶρος λατρείας.

Ἡ παροῦσα ἄδεια ἀνακαλεῖται ἰδίως καί ὄχι ἀποκλειστικῶς σέ περίπτωση πού παραβιασθεῖ τό καθεστώς καί ὁ σκοπός τῆς, ἢ ἐκάστοτε κείμενη νομοθεσία (31 ν. 5224/2025, 6 ἀ.ν. 2200/1940, 13 Κανονισμοῦ 8/1979), οἱ Ἱεροί Κανόνες καί οἱ Παραδόσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ (3 παρ. 1 Συντάγματος).

Ὁ Μητροπολίτης